

**GORDON GOODWIN'S BIG PHAT BAND:
UN EXEMPLU AL BIG BANDULUI MODERN**

**GORDON GOODWIN'S BIG PHAT BAND:
AN EXAMPLE OF THE MODERN BIG BAND**

PETRU HĂRUȚĂ¹,

lector universitar,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

CZU 785.161(73)

785.161.036.9:781.6

Gordon Goodwin's Big Phat Band este una dintre cele mai cunoscute orchestre de jazz din sec. XXI, care combină stilul big bandurilor din epoca de swing cu cele contemporane, cum ar fi funk și jazz fusion. Partiturile formației Big Phat Band demonstrează o utilizare ingenioasă a posibilităților instrumentelor și grupurilor orchestrale, reprezentând o piatră de încercare pentru orice orchestră de jazz, dar și un manual adevărat pentru oricare aranjor și conducător al big bandului. Scopul articolului de față este de a caracteriza unele particularități ale stilului formației Gordon Goodwin's Big Phat Band pe baza examinării a trei partituri de orientare stilistică diferită din repertoriul orchestrei.

Cuvinte-cheie: big band, Big Phat Band, funk, Gordon Goodwin, grup orchestral, jazz fusion, swing, Benny Goodman

Gordon Goodwin's Big Phat Band is one of the most famous jazz orchestras of the 21st century that combines the style of big bands from the swing era with the contemporary ones such as funk and jazz fusion. The scores of the Big Phat Band demonstrate an ingenious use of the possibilities of orchestral instruments and groups, representing a touchstone for any jazz orchestra, but also a true manual for any arranger and conductor of the big band. The purpose of this article is to characterize some peculiarities of the style of Gordon Goodwin's Big Phat Band based on the examination of three scores of different stylistic orientation from the orchestra's repertoire.

Keywords: big band, Big Phat Band, funk, Gordon Goodwin, orchestral group, jazz fusion, swing, Benny Goodman

1 E-mail: trompetru@gmail.com

Introducere

Gordon Goodwin's Big Phat Band, condus de ilustrul muzician, pianist, saxofonist și compozitor Gordon Goodwin, a fost înființat în anii 2000. Repertoriul trupei include piese de cele mai diverse stiluri muzicale: de la swing la rock, de la muzica latino-americană până la cea academică. Creația bandului se deosebește atât prin originalitatea aranjamentelor, cât și printr-o sunare perfectă ce se bazează pe înaltă măiestrie interpretativă a fiecărui membru al orchestrei. Albuțele orchestrei, precum *Swingin' for the Fences*, *XXL*, *The Phat Pack*, *Act Your Age*, *That's How We Roll*, *An Elusive Man*, *The Gordian Knot* ș.a. se bucură de o înaltă apreciere din partea publicului larg și a muzicienilor profesioniști. Caracterizând albumul *Life in the Bubble*, criticul Matt Collar susține că el „demonstrează sunarea expresivă a ansamblului și un stil de swing clar definit” [1]. Bandul de multe ori a fost nominalizat la premiul *Grammy*, câștigând un premiu pentru cel mai bun album al unei orchestre de jazz mari. Prestigiul trupei se consolidează prin colaborarea cu cei mai celebri muzicieni, printre ei fiind instrumentiștii Arturo Sandoval, ”Chick” Corea, Dave Grusin, Marcus Miller, Lee Ritenour, Michael Brecker, cântăreții Brian McKnight, Diana Reeves, Patti Austin, grupul vocal *Take 6* etc. [2]. Creația lui *Gordon Goodwin's Big Phat Band* este un exemplu de viziune modernă asupra jazzului – aceasta se referă atât la repertoriul muzical, cât și la stilul interpretativ. Autorul compozițiilor și aranjamentelor este însuși Gordon Goodwin care a primit pentru lucrările sale premiile *Grammy* și *Emmy*, fiind nominalizat la premiul *Grammy* de peste douăzeci de ori.

Pentru a caracteriza stilul lui *Gordon Goodwin's Big Phat Band*, vom prezenta câteva lucrări din repertoriul formației incluse în albumul *Swingin' for the Fences*.

Count Bubba

Piesa *Count Bubba*, în caracterul *medium swing*, începe direct cu expunerea temei, fără introducere, ceea ce nu este tipic pentru partiturile big bandurilor, dar adesea se practica de *Big Phat Band*. Tema este scrisă în forma obișnuită a standardelor de jazz AA^1BA^2 , dar se deosebește prin dimensiuni mari (60 m.), precum și printr-o structură interioară atipică: 16+16+20+8.

Tema creează imediat o atmosferă de *swing*, având un caracter decisiv, dar, în același timp, expunându-se ușor, pe *mf*, la unison de două saxofoane-tenor, grupul tromboanelor și o chitară pe fundalul secției ritmice. Melodia este scrisă în modul de blues. Remarca autorului *shuffle* indică necesitatea respectării unui ritm ascuțit caracteristic pentru interpretarea modernă în stilul swing (Figura 1).

Figura 1. *Count Bubba*, tema.

În cel de-al doilea compartiment al secțiunii A (m. 9-16), frazele scurte ale melodiei principale sunt succedate de unele *fills*¹ acordice ale alt-saxofoanelor, bariton-saxofonului și bas-trombonului, iar în secțiunea A¹ melodia este încredințată unisonului de trompete. Expusă la o octavă mai sus, într-o nouă culoare timbrală, tema are o intensitate emoțională deosebită care se amplifică prin replici mai extinse și pedală în grupul de saxofoane.

Secțiunea B este construită pe un element tematic ondulatoriu (Figura 2a) care a apărut anterior în contrapunctul la tema principală (Figura 2b) – astfel, în factura orchestrală a piesei se observă elemente de dezvoltare motivică, ceea ce indică măiestria componistică a autorului.

1 *Fill* (în engl. – a completa, a umple) – un procedeu utilizat pe larg în partiturile big bandurilor (a se vedea, spre exemplu, cartea *Glenn Miller's method for orchestral arranging* [3]). Reprezintă un scurt pasaj care se expune de către un instrument sau un grup orchestral în timpul pauzelor sau notelor lungi în melodia de bază [4].

Figura 2. *Count Bubba*, tema.

a) Compartimentul B

b) Compartimentul A, m. 14

În secțiunea B, grupul saxofoanelor iese în prim plan, fiind urmat de răspunsul trompetelor și tromboanelor. Secțiunea A² reprezintă un *tutti* acordic, terminându-se cu un *crescendo* puternic în diapazonul dinamic *p* – *ff*. În următoarele chorus-uri unele secțiuni ale temei sunt prezentate în lărgire, ceea ce reprezintă o abatere de la normă în structura compoziției.

Piesa *Count Bubba* este neobișnuită din punctul de vedere al utilizării orchestrei: în chorus-uri 1 și 4 sunt introduse unele episoade solistice ale grupurilor orchestrale. În primul chorus ele se desfășoară fără susținerea ritm-secțiunii, asemănător cadențelor solo, ceea ce îi conferă lucrării trăsăturile unui concert orchestral. „Paradă” grupurilor solistice se deschide cu grupul de saxofoane (A), apoi ștafeta este preluată de tromboane (A¹) după care intră trompetele (B), începând solo-ul său cu un procedeu ascendent de *glissando* spectaculos. La sfârșitul chorus-ului, la grupul de trompete se alătură celelalte instrumente, ceea ce aduce spre prima culminație (A², *tutti*).

Urmează două chorus-uri de improvizație după care canoanele compoziției de jazz sunt din nou încălcate. În locul temei care, de obicei, încheie compoziția de jazz, apare încă o ”improvizație-cadență” de grup: încep saxofoanele grave și grupul de tromboane în unison (A), apoi ele sunt înlocuite de alt-saxofoane și grupul de trompete (A¹), după care intră întregul grup de saxofoane cu materialul în factura acordică (B).

Secțiunea A² reprezintă expunerea finală a temei principale. Tema răsună la trompete pe nuanța *ff* în octavă, în registrul acut (sunetul superior la prima trompetă este *f*³). Periodic, la trompete se adaugă tromboanele și saxofoanele cu *fill*-urile acordice și contrapuncte – astfel întreaga orchestră participă la crearea culminației generale a piesei.

În partidele instrumentelor de suflat sunt utilizate diferite procedee specifice de articulare. Astfel, trompetele execută hașura *heavy accent*, *glissando*-uri scurte, cum ar fi *shortfall* (scurtă ”aruncare”, coborâre bruscă a sunetului) și *doit* (mișcare cromatică rapidă ascendentă până la un sunet de înălțime nedeterminată), precum și un *glissando* descendent la interval larg. Printre alte tehnici se remarcă accentuarea optimilor pe timpii slabi și schimbarea frecvență a hașurilor, ceea ce este caracteristic compozițiilor de jazz.

Piesa *Count Bubba* este o piesă de concert care oferă posibilitatea de a prezenta în mod avantajos toate grupurile orchestrale – atât în combinații, cât și în interpretarea solistică. Partidele instrumentelor de suflat abundă în pasaje care la auz nu sunt percepute ca unele virtuozitate, dar, de fapt, impun interpreților cerințe tehnice foarte mari.

A Few Good Men

Compoziția *A Few Good Men* scrisă în stilul funk cu elemente de shuffle și latin-jazz, se evidențiază prin originalitatea formei și aranjamentului. Compoziția începe cu un solo la tobe în care ritmul marșului este îmbinat cu trăsăturile de samba. Tema (Figura 3) răsună pe fundalul secției ritmice în factura acordică la instrumentele aerofone, fără trompete, cu predominarea saxofoanelor joase (tenor și bariton), tromboanelor și a chitarei bas.

Figura 3. *A Few Good Men*, tema.

Tema este expusă în forma tipică a standardului AABA. Ea nu diferă inițial de multe altele din același stil, dar în m. 17 dintr-o dată, muzica se transpune din tonalitatea de bază C-dur în D-dur, iar în m. 25, în tonalitatea G-dur – asemenea „jocuri tonale” îi conferă temei prospețime și originalitate. În secțiunea B, unde se atinge și primul punct culminant, intră grupul trompetelor care este implicat atât în expunerea materialului de bază, cât și în *fill*-urile. În repriza A², trompetele adaugă un strat asupra temei, conferindu-i o sonoritate luminoasă, festivă.

După o cadență scurtă la tobe urmează două chorus-uri de improvizație (mai întâi la chitară, apoi la saxofonul-tenor), după care se adaugă un interludiu de opt măsuri în care aerofonele se alătură la chitară solistică. După un nou solo al tobelor în caracter de marș, poate fi așteptată expunerea temei „la codă”, însă în schimb, pe fonul tobelor fără suportul armonic, începe un solo virtuos al orchestrei. Secțiunile B și A² pot fi tratate ca expunerea finală a temei la codă, doar că în măsura a cincea tonalitatea se schimbă pe neașteptate, piesa terminându-se în tonalitatea Des-dur.

Referindu-ne la utilizarea instrumentelor de suflat în partitura analizată, trebuie de remarcat faptul că ele se disting prin ritmuri capricioase caracteristice muzicii în stilul funk, incluzând numeroase pauze de șaisprezecimi, sincope formate din notele din anacruză (așa-numitele ”tăieri”), triolete rapide și pasaje cu sextolete. Necesită o exersare minuțioasă a *glissando*-urilor ascendente la toate trompetele în unison (m. 122), precum și scoateri scurte, uneori pe *staccato*, ale sfârșiturilor de fraze. O încercare o prezintă utilizează aceluiși desen ritmic și articulația uniformă în grupuri orchestrale, ceea ce necesită un ansamblu ireproșabil.

Sing, Sang, Sung

Printre piesele albumului *Swingin' for the Fences* atrage o atenție deosebită compoziția *Sing, Sang, Sung*. Piesa poate fi considerată un omagiu marelui muzician Benny Goodman (1909-1986) – vestitul clarinetist, band-lider, compozitor, aranjor de jazz. În primul rând, vom remarca o aluzie evidentă la piesa lui Louis Prima *Sing, Sing, Sing* înregistrată în 1936 de orchestra lui Benny Goodman și considerată imnul neoficial al erei swing-ului. Sunt observate nu numai asemănarea titlurilor (apropo, și a numelor autorilor: Goodman – Goodwin), ci și unele analogii muzicale, precum: caracterul energic al unui jive rapid; utilizarea frecventă a clarinetului (atât în calitate de voce superioară în grupul saxofoanelor, cât și în improvizația solo); rolul important al tobelor cu o serie de cadențe solistice, inclusiv pe bas-tom, chiar la începutul compoziției; asemănări intonativ-ritmice cu teme ale lui Benny Goodman etc.

Tema este scrisă într-o formă originală. La prima vedere ea se aseamănă cu cea bipartită cu mică repriză de tipul AB – CB¹, dar materialul secțiunii A este perceput ca o introducere, fiind separat de la discursul sonor general (A – BCB¹). În orice caz, este important să menționăm faptul că compoziția piesei se bazează pe două elemente tematice contrastante – A și B.

Piesa începe cu un solo la tobe din patru măsuri în care se utilizează elementele ritmicii africane. Acest ritm însoțește întreaga secțiune inițială a temei. Prima temă (A), energică și într-o oarecare măsură tensionată, este expusă în octave în registrul grav la saxofon-bariton, tromboane, chitară, pian și chitară-bas (Figura 4):

Figura 4. *Sing, Sang, Sung*, tema A.

În repetarea compartimentului, la tema se adaugă replicile armonice ale saxofoanelor și trompetelor. A doua temă (B), prezentată în factura armonică, este mai lirică și mai moale, fiind expusă de clarinetul și grupul de saxofoane (Figura 5):

Figura 5. *Sing, Sang, Sung*, tema B.

În secțiunea C materialul tematic în *c-moll*, este încredințat trompetelor, tromboanelor și vibrafonului. După o punte modulantă urmează cele două chorus-uri de improvizație, respectiv, ale clarinetului și trompetei. În fiecare dintre chorus-uri, începând cu secțiunea C (măs. 120), se include acompaniamentul ușor al secțiilor aerofonilor. Solo la clarinetul reprezintă pasaje în stilul dixieland-ului, folosindu-se ornamentarea armoniilor cu arpegii și sunete neacordice (Figura 6):

Figura 6. *Sing, Sang, Sung*, improvizația la clarinet.

Unele elemente ale acestei tehnici sunt utilizate și în solo trompetistic care totuși în general dezvăluie trăsăturile improvizației moderne de tip swing-bebop cu unele trăsături intonativ-ritmice ale jazzului latino-american. Pentru înregistrarea acestui solo Gordon Goodwin l-a invitat pe legendarul trompetist cubanez Arturo Sandoval.

După două chorus-uri de improvizație, începe un episod care poate fi tratat ca o variațiune orchestrală la secțiunile A și B. Materialul tematic A este prezentat sub forma *riff*-ului de bas din opt măsuri, un fel de *basso ostinato* care se expune de patru ori și reprezintă o bază pentru apelurile secțiilor instrumentelor aerofone (Figura 7):

Figura 7. *Sing, Sang, Sung*.

Tema B este încredințată grupului de trompete care răsună pe fonul *riff*-urilor celorlalte instrumente de suflat. Acest fragment este expus de două ori, respectiv, în tonalitățile *a-moll* și *b-moll*. Piesa se termină cu o codă la sfârșitul căreia pe fundalul tobelor sună un solo al clarinetului a cărui apariție evidențiază rolul dominant al acestuia în lucrare.

În general, piesa *Sing, Sang, Sung* se deosebește prin cântarea secțională. Partitura practic este lipsită de episoadele *tutti* – și chiar în cazurile când sunt implicate toate instrumentele, ele nu formează o masă orchestrală densă, participând la schimburi de dialog și la suprapuneri polifonice. Această partitură se deosebește și prin rolul foarte divers al trompetelor. Remarcăm în primul rând un solo impunător care pune trompeta pe al doilea loc ca instrument solistic, după clarinet. Grupul de trompete este utilizat la încheierea frazelor, în intercalări scurte, pedale și replici-apeluri, precum și în supraetajări contrapunctice.

Concluzii

1. *Gordon Goodwin's Big Phat Band* ocupă un loc de frunte printre cele mai performante orchestre ale sec. XXI. Partiturile trupei reprezintă o piatră de încercare pentru orice big band, demonstrând o utilizare ingenioasă a posibilităților instrumentelor și a grupurilor orchestrale.
2. Utilizând în general principiile compoziționale specifice jazzului, Gordon Goodwin adesea le abordează în mod inedit, experimentând cu diferite aspecte ale formei, precum arhitectura piesei întregi, structura internă a secțiunilor, planul tonal etc.
3. În partiturile sale dificile și inventive, G. Goodwin ține să demonstreze măiestria fiecărui grup și a fiecărui artist în parte, folosind variate solo-uri, inserții secționale, *fill*-uri și apeluri, suprapuneri polifonice ale liniilor melodice, straturilor și ale *riff*-urilor orchestrale, precum și un procedeu specific, cum ar fi "variațiuni solistice" ale unor grupuri aparte.
4. Partidele instrumentelor de suflat conțin diverse procedee specifice de articulare, cum ar fi hașura *heavy accent*, *glissando*-uri scurte (*shortfall* și *doit*), *glissando* descendent la un interval larg etc. Printre alte tehnici se remarcă accentuarea optimilor pe timpii slabi și schimbarea frecvență a hașurilor, ceea ce este caracteristic compozițiilor de jazz.
5. Orchestra *Gordon Goodwin's Big Phat Band* diferă de multe altele prin sunarea luminoasă, bogată, prin coerența ideală în grupuri și *tutti*, prin expresivitatea solo-urilor improvizatorice, prin articulare clară și hașuri executate de grupuri orchestrale într-un mod absolut precis și sincron.
6. Calitățile artistice ale materialului tematic și aranjamentele ingenioase, tendința de a evita soluții triviale caracterizează partiturile lui Gordon Goodwin. Toate acestea fac ca compozițiile lui *Gordon Goodwin's Big Phat Band* să fie extrem de atractive pentru oricare orchestră.

Referințe bibliografice

1. *Gordon Goodwin's Big Phat Band: Life in the Bubble* [online]. [accesat 25.04.2020]. Disponibil: <https://www.allmusic.com/album/life-in-the-bubble-mw0002637151>
2. Gordon Goodwin's Big Phat Band. In: *Wikipedia* [online]: The Free Encyclopedia. [accesat 25.04.2020]. Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Gordon_Goodwin%27s_Big_Phats_Band
3. *Glenn Miller's Method of orchestral arranging*. New York: Mutual Music Society, INC, 1943.
4. Fill (muzică). In: *Wikipedia* [online]: Enciclopedia liberă. [accesat 25.04.2020]. Disponibil: [https://ro.wikipedia.org/wiki/Fill_\(muzic%C4%83\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Fill_(muzic%C4%83))